

Til

Kommunal- og moderniseringsminister
Nikolai Astrup

Kopi:

Klima- og miljøminister Sveinung Rotevatn
Barne- og familieminister Kjell Ingolf Ropstad
Helse- og omsorgsminister Bent Høie

Forslag om en allmenn rett til nærturterreng

WWF Verdens naturfond og Den Norske turistforening fremmer i fellesskap forslag om en allmenn rett som sikrer den enkelte tilgang til nærnatur og turveinett innenfor 500 meter fra der man bor.

Med urbanisering og byvekst opplever vi økt press på grønne lunger og bynære naturområder. Til tross for at vi har nasjonale miljømål som skal sikre bevaring av viktige friluftslivsområder, er andelen av befolkningen i byer og tettsteder som har tilfredsstillende tilgang til nærturterreng så lite som 45 prosent. I de største byene er andelen enda lavere og utviklingen negativ. Dette gjør oss bekymret og vi mener det er behov for effektive tiltak som kan snu utviklingen. Vi mener at en nasjonal føring som gir allmenn rett til nærturterreng vil være et effektivt virkemiddel for å sikre nærnatur og øke hverdagsaktiviteten blant befolkningen. En allmenn rett til nærnaturterreng bør imidlertid sikres og forankres både nasjonalt og kommunalt. I tillegg er det viktig at det også satses videre på andre tiltak som regjeringen og kommunene allerede har iverksatt for å sikre nærnatur og tilrettelegge for nærfriluftsliv.

Forslaget er nærmere redegjort for i brevet vårt under, og vi oppfordrer Kommunal- og moderniseringsministeren til å utrede nærmere hvordan forslaget vårt kan realiseres.

Bakgrunn

Det er godt dokumentert at opphold og aktivitet i natur er bra både for den fysiske og psykiske helsen vår, og at tilgang til godt tilrettelagte nærturområder er avgjørende for å få flere i fysisk aktivitet.

Friluftsliv er den vanligste formen for fysisk aktivitet i Norge, og opphold og bevegelse i naturen er den aktiviteten flest sier de ønsker å gjøre mer av. Det er altså et stort potensial for å bedre folkehelsen og å få flere grupper av befolkningen til å delta i friluftsliv, ved å sikre befolkningen tilgang til nærnatur og sammenhengende turveinett. Det å sikre nærturterreng og sammenhengende turveinett er helt sentralt for å nå nasjonalt vedtatte mål for friluftsliv og folkehelse, samt overordnede mål i Plan- og bygningsloven og Folkehelseloven om å fremme befolkningens helse og utjevne sosiale helseforskjeller.

Det er bred politisk enighet om viktigheten av å sikre nærnatur for å få flere fysisk aktive, fremme trivsel og bolyst og bedre folkehelsen. Det er også økende bevissthet rundt sammenhengen mellom naturopplevelser og psykisk helse. Vi ser virkemidlet «grønn resept» gå igjen i partiprogrammer og politiske uttalelser. Flere tar til orde for å bruke friluftsliv og aktivitet som et mer aktivt og integrert verktøy i helsevesenet. I null-utkastet til FNs nye naturavtale som skal vedtas i oktober er det også sagt at mennesker i byene må få bedre tilgang til blå-grønn-områder. Dette vil også forplikte Norge.

Et av de nasjonale miljømålene på friluftslivsområdet sier at *friluftslivets posisjon skal tas vare på og utvikles videre gjennom ivaretagelse av allemannsretten, bevaring og tilrettelegging av viktige friluftslivsområder, og stimulering til økt friluftslivsaktivitet for alle.*

Å ta vare på bymarker og grønne lunger i byene, og å sikre disse som rekreasjonsområder for befolkningen er fremhevet som et mål i regjeringsplattformen. I Nasjonal handlingsplan for friluftsliv vektlegger regjeringen å tilrettelegge for friluftsliv i nærmiljøet slik at alle skal kunne være fysisk aktive og oppleve naturen i hverdagen uten at det skal være nødvendig å reise langt. Også i Folkehelsemeldingen og Handlingsplanen for fysisk aktivitet 2020-2029 vektlegger regjeringen aktivitetsvennlige nærmiljøer, nærnatur og stier der folk bor som sentrale tiltak for folkehelsen.

Samtidig opplever vi økt press på nærnaturen i de tett befolkede områdene og den enkeltes tilgang til nærturterreng er lang fra tilfredsstillende i de største byene og tettstedene.

På Miljøstatus.no vurderer miljødirektoratet måloppnåelsen for det nasjonale miljømålet for friluftsliv som dårlig, og viser til at utviklingen er negativ. Miljødirektoratet skriver at det er behov for at bevaring og tilrettelegging av friluftslivsområder opprettholdes og forbedres. Direktoratet skriver videre at tilgangen til nærturterreng påvirkes av kommunenes arealplanlegging og prioritering av grøntområder.

Indikator som er brukt for å vurdere nasjonalt miljømål for friluftsliv er andelen av befolkningen som har trygg tilgang til nærturterreng innen en avstand på 500 meter

Tall fra Statistisk sentralbyrå viser at knapt halvparten av innbyggerne i byer og tettsteder i Norge har trygg tilgang til nærturterreng innen 500 meter, og at utviklingen går i feil retning. Mens 50 prosent hadde trygg tilgang til nærturterreng i 2011, hadde andelen sunket 5 prosentpoeng til 45 prosent i 2020. Vi ser at tilgangen til nærturterreng generelt er dårligere i de største byene og tettstedene, der andelen med trygg tilgang til nærturterreng er nede i 30 prosent.

Forslag om en allmenn rett til nærturterreng

Det er et stort sprik mellom nasjonale mål og den faktiske situasjonen. Vi mener derfor det trengs effektive tiltak som kan snu den utviklingen vi ser om at stadig færre i byene og tettsteder har trygg tilgang til nærturterreng.

Vi foreslår derfor at det både nasjonalt og kommunalt sikres en allmenn rett som gir den enkelte rett på trygg tilgang nærnatur og turveinett innenfor 500 meter, og som forplikter kommunen til å følge opp dette i sin arealplanlegging og tilrettelegging for friluftsliv.

På nasjonalt nivå kan en allmenn rett til nærturterreng eksempelvis forankres i plan- og bygningsloven, og Statlige planretningslinjer for samordnet bolig-, areal- og transportplanlegging, på tilsvarende måte som barn og unge sikres tilgang til lekeareal i nærområdet sitt gjennom Rikspolitiske retningslinjer for barn og planleggingen.

Her finnes flere mulige modeller, og det må vurderes nærmere hvordan en allmenn rett til nærturterreng best mulig forankres.

For å kunne måle utviklingen mener vi det kan det er fornuftig og å ta utgangspunkt i Statistisk sentralbyrå sin definisjon av nærnaturterreng, og som er brukt som indikator for det nasjonale miljømålet. Det vil si areal på minst 200 dekar og som består av arealkategoriene skog, åpen fastmark, våtmark, bart fjell, grus- og blokkmark og/eller park- og idrettsområder som er tilgjengelig for allmennheten.

En nasjonal føring kan være som følger:

I nye boligområder skal alle boliger ha trygg atkomst og maks 500 meters avstand til sammenhengende tursti/turveinett og nærturterreng på minst 200 dekar, jamfør Statistisk sentralbyrå sin definisjon av nærturterreng. Tilsvarende skal også tilstrebes for eksisterende boligområder.

Det bør være en forutsetning at tilsvarende bestemmelser sikres av kommunene som juridiske bestemmelser i kommuneplanens arealdel.

Både regjeringen og kommunene har allerede iverksatt og gjennomført mange gode tiltak for å sikre nærnatur og tilrettelegge for nærfriluftsliv, eksempelvis gjennom statlig og kommunal sikring og tilrettelegging av friluftslivområder, utarbeiding og fastsetting av markaplaner og markagrenser, samt ferdselsåreprosjektet. Videre satsing på disse tiltakene er viktig sammen med forslaget vårt om å sikre en allmenn rett til nærnatur. I tillegg er det viktig at også andre virkemidler og tiltak vurderes.

Oppfølging i kommunene

Nærturområdene i byene består både av de sammenhengende markaområdene utenfor byggesonen, og grønnstrukturen innenfor byggesone, slik som parker, friområder, turdrag og andre ubebygde arealer med naturpreg. Disse arealene sikres i stor grad av kommunene og gjennom kommuneplanens arealdel, i grøntplaner og i reguleringsplaner.

Plan- og bygningslovens § 11-9 gir kommunen anledning til å fastsette generelle bestemmelser til kommuneplanen om blant annet turveinett og grøntstruktur. I ny veileder for kommuneplanens arealdel fra april 2021, er det allerede utarbeidet eksempler på hvordan kommunen kan sikre beboere i eksisterende og nye boligområder tilgang til friområder og rekreasjonsareal.

Dette er gode utgangspunkt for hvordan kommunene kan følge opp forslaget om en allmenn rett til nærturterreng med egne bestemmelser.

Vi mener at en allmenn rett til nærturterreng innenfor 500 meter fra egen bolig er mulig å innfri i de aller fleste større byer og tettsteder. I praksis vil dette bety at det maks bør være 1000 meter mellom et nærturterreng og turveinnett til et annet.

En allmenn rett til nærturterreng vil derfor først og fremst sikre at store sammenhengende grøntområder ikke bygges ned, og at det må sikres trygge og merkede forbindelseslinjer til disse i forbindelse med planlegging av nye boligområder.

Ved regulering av alle nye boligprosjekt vil kommune og utbygger som rutine måtte gjøre en vurdering av hva som er nærmeste nærturterreng, og om det finnes trygge og merkede forbindelseslinjer til nærturterrengene. Vel så viktig som at grøntområdene sikres juridisk må også turstier, grøntsmett og forbindelseslinjer sikres juridisk. I enkelte tilfeller vil det også kunne være behov for å etablere, eller utvide eksisterende grøntområder eller etablere nye turstier og forbindelseslinjer. Der det ikke alt finnes en trygg og merket atkomst til nærturterreng kan det være aktuelt å bruke rekkefølgebestemmelser som sikrer at dette er etablert før nye beboere flytter inn.

Motsatt vil kommunene måtte ta hensyn til eksisterende og planlagte boligområder ved planlegging av turveier, nye turstier og utvikling av ferdselsårer.

En allmenn rett til nærnatur og turveinnett kan gi kommunen og eventuelt utbyggere økte kostnader til planlegging, merking og opparbeiding nye ferdselsårer, turstier, gang- og sykkelveier, og i enkelte tilfeller behov for å etablere eller utvide eksisterende grøntområder.

Vi foreslår at det parallelt med innføringen av en allmenn rett til nærturterreng også vurderes en form for tilskuddsmidler til kommunene. Man kan se for seg at tilskuddsmidler tildeles de kommunene som forplikter seg gjennom bindende vedtak i kommuneplanen og som identifiserer konkrete tiltak og prosjekt som skal til for å sikre beboere trygg tilgang til nærturterreng. Dette kan også koples opp mot det pågående ferdselsåreprosjektet. Et alternativ kan også være å øke andelen av spillemidler som tildeles anlegg for friluftsliv, eller å gjøre det mulig for kommunene å få dekket en større andel av kostnadene i konkrete tilretteleggingsprosjekt.

Vi er overbeviste om at bevilgninger til slike typer tiltak vil betale seg i form av både bolyst og folkehelse. Tiltak for å sikre nærnatur vil også gi viktig uttelling for bevaring av naturmangfold, og også være helt avgjørende for klimatilpasning og vannfordrøyning i byene og tettstedene.

Vi håper at ministeren tar oppfordringen vår, og utreder forslaget nærmere!

Karoline Andaur
Generalsekretær i
WWF Verdens naturfond

Dag Terje Solvang
Generalsekretær i DNT